

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: תשעה באב

ג' אב תשפ"ג 1484 (שנה כח')

ההפטרה: "חזון ישעיהו" (ישעיה א')

פרשת דברים - עֵבֶת וזֶזֶן

**"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל...אחז עשר יום מחזורב
..רב לכם עֵבֶת בהר הזה פָּנוּ וסֵעוּ לָכֶם..בעֵרְבָה בהר ובשְׁפֵלָה."** (א-ט)

מפרש "הכלי יקר" את המילים - "אחז עשר יום מחזורב" - בדרך רמז ואומר אלו 11 יום שמתאבלים ישראל על חורבן בית המקדש היינו: 9 ימים של חודש אב, צום י"ז בתמוז וצום י' בטבת.
על יסוד זה מבאר "החתם סופר" זיע"א את הפסוקים שלפנינו: כאשר החריב הקב"ה את בית המקדש פנה לעם ישראל ואמר להם: "רב לכם שבת בהר הזה" - אין אתם ראויים לעבוד אותי בהר הבית, "פנו וסעו לכם" - לכן צאו לגלות ולמה? "בערבה בהר ובשפלה בנגב וחוף הים" - לפי שאתם מנוערים כערבה בכל המקומות בהם הנכם שרויים "עד הנהר הגדול נהר פרת" - אך תוכלו להיות אנשי מעלה אם תשקיעו עצמכם בתורה ותיפרו ותרבו בלימודה.

מעשה שהיה

לא נעים - כן נורא!

היינו הרבה יותר מסתם שכנים, ברוך היה גר דלת ממולנו, בכל השמחות

והחתונות הצהרנו שאנחנו כעין אחים ויכולתי לומר טוב שכן קרוב מאח רחוק.

עזרנו זה לזה בהלוואות קטנות ובעזרה פיזית והאחזה והידידות פרחו בנינו.

יום אחד הוא אמר לי: "אתה יותר מידי שמח..." הרהרתי אם אני אמור לגלות לו את סודי האיש, אך לבסוף החלטתי שראוי הוא להיות איש סודי: "תראה, זה מאוד סודי אבל בדיוק החודש הגיעה אלי ירושה ממקור מאוד לא צפוי, לא תאמין אבל ב'ה חיסלתי את המשכנתא ועוד נשאר לי עודף". הייתי בטוח שישמח אך הוא הסתכל עלי וחקר: "סכום גדול?", "ב'ה" השבתי. "יופי, אני שמח בשמחתך". אמר אך שנינו ידענו שהוא היה רחוק מלהיות שמח. בתחילה כעסתי מאוד אך כשאשתי סיפרה לי על הקשיים הכלכליים שלהם התחלתי להבין והמשכתי להתייחס אליו בנחמדות ובפתיחות, כלפי חוץ נשארו היחסים אותו דבר אך בפנים החל משהו להתערער בחברות האמיצה הזאת. באותו זמן החלטתי להרחיב את הבית ולהוסיף עוד חדר, ביקשתי את הסכמת השכנים וגיליתי שאני גר בבניין נפלא. בן אדם אחד לא שאלתי, כיוון שהיה לי ברור שהוא יסכים, שהרי אני ידידים בלב ובנפש ולא תתכן תשובה אחרת. הזמנו פועלים והתחלנו את העבודה ואז... שבוע לפני סיום העבודה, אשתי התקשרה אלי לכולל "אל תשאל מה קרה? אתה צריך לבוא מהר הביתה, מהר מהר..." אמרה בטון של כבי.

"את מרגישה טוב? הילדים בסדר?" שאלתי כשאני רועד כולי. "כן", היא השיבה "אז מה קרה?" צעקתי "הבניה, הגיעו מהעירייה... הורסים לנו את החדר" בכתה אשתי ואני מיהרתי להגיע הביתה. היתה שם משטרה ופועלים שהודיעו באופן חד משמעי שזו פקודה מהעירייה והם צריכים לבצע את המשימה ללא אזהרה, ובעירייה לא ענו, אף פעם לא בכיתי לפני אנשים וכעת איבדתי שליטה... לא היה טעם לרוץ לעירייה כי העבודה כבר בוצעה, שכנים עמדו לידי וצעקו את צעקתי, היה הרבה רעש, אבק ובלגן שלם ואת ילדי שהביטו המומים במחזה. היה לי מכר שעבד בעריה והבטיח לברר עבורי מה בדיוק קרה... למחרת הוא התקשר: "תשמע זה בלתי יאומן, אחד השכנים הלשין עליכם, היו כמה עי"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:46-7:43 * סוף זמן ק"ש 8:37-8:35

יציאת ש"ס ר"ת: 9:10

יציאת שבת: 8:17

כניסת שבת: 7:26

יציאת הצום: 7:59

חצות יום: 12:47

כניסת הצום: 7:43

עובדים שניסו להתעלם מכך, אבל השכן שלך נכנס למנהל המחלקה והוא ממש אילץ אותו להוציא צו על המבנה שלכם". "זה לא יכול להיות, הרי ביקשתי אישור מכולם והם נתנו לי", "מכולם? אתה מכיר את משפחת מ.?" באותו רגע הרגשתי שחשכו עיני "זה לא יכול להיות" מלמלתי לעצמי, "מה לא יכול להיות?" שאלה אשתי. "הוא לא היה אמור להלשין הרי..." ואז נזכרתי שרק ממנו לא ביקשתי אישור. "אבל למה? הרי אנו חברים טובים שלהם", בכתה אשתי. "הוא השתתף בצערנו, צעק על הפועלים ניסה לאיים ואף אמר שיש לו קשרים בעריה כדי לבטל את רוע הגזירה אבל הוא לא חלם שנגלה את האמת..." לא רציתי לריב עימו, אם איבדתי חדר זה לא אומר שאני אמור להרויח אויב, אך היחסים בנינו הפכו לצוננים מאוד. עברו מספר חודשים והצפיפות בבית היתה בלתי נסבלת, הגעתי למסקנה שבניה על הגג תהיה יותר אפשרית וניתן יהיה לקבל אישור מהעירייה. כל השכנים חתמו אך רק אחד לא הסכים וטען שחלק מהגג שייך לו. ברגע הראשון כעסתי מאוד אך אח"כ פשוט ריחמתי עליו, על צרות העין שלו וכך הבינו כל השכנים מיהו המלשין. פעלתי נגדו בתקיפות ובקור רוח עד כי הוא נאלץ לחתום על הסכמתו שאבנה וכך בנינו שני חדרים נוספים על הגג ורווח לנו אך בלב פנימה היה לי מר. אחרי 13 שנה היה סוף לסיפור, היה זה כאשר הוא התחיל לחתן ילדים והרינונים סביבו לא היו מלבבים, יצא לו שם של אדם רע לב וצר עין וילדיו נישאו מתוך קושי, יום אחד הוא דפק על דלת ביתי וביקש להיכנס, הוא פרץ בבכי וסיפר על קנאה חסרת מעצורים וביקש מחילה על כל מה שעשה והתחנן שאסלח לו כי הקשיים רודפים אחריו. לקח זמן למחול אך לבסוף מחלתי. (אנשים בדרך)

הלכות ערב תשעה באב

פִּינֵת הַהִלְכָה

- א. אין לטייל בכל יום זה** (סי' תקנ"ג ס"ב בהרמ"א, חזו"ע עמ' קל"ג) והוא הדין בתשעה באב (ספרדי: רשאי ללמוד תורה בערב תשעה באב עד השקיעה (7:43) (חזו"ע עמ' רמח) .
- אשכנזי:** רשאי ללמוד תורה בערב תשעה באב עד חצות יום (12:47) (הרמ"א סי' תקנ"ג ס"ב). ואחרי כן מותר ללמוד בדברים המותרים ללמוד בתשעה באב [להלן סעיף יד].
- ב. בערב תשעה באב** אסור מן הדין לאכול בשר ולשתות יין בסעודה מפסקת (ש"ע סי' תכ"א ס"א), ונהגו להחמיר שלא לאכול גם דגים (ש"ע ס"ב) ואסור לאכול שני תבשילים (ש"ע ס"ב).
- ג. תבשיל שמורכב משני מאכלים** (כגון: אורז וחומס, אורז ועדשים וכו') מותר. (בא"ח ס"ט) וכל זה שנוהג לאכול כך במשך כל ימות השנה (כה"ח ס"ק ל), ונהגו לאכול בסעודה מפסקת ביצים קשות שזה מאכל אבילים (ש"ע ס"ה בהרמ"א כה"ח ס"ק לג) ויזהרו לא לאכול איתם עוד תבשיל (משנ"ב ס"ק יד).
- ד. לחם ומיני מאפה** וכן גבינה ומוצרי חלב אינם נחשבים כתבשיל (תורת מועדים סי' ו ס"ז, ט). פירות וירקות חיים [גם סלט ירקות אפילו מטובל (חזו"ע עמ' רנה)] אינם נקראים תבשיל (ש"ע ס"ד) פירות וירקות כבושים אינם נקראים תבשיל (דוקא אם אפשר לאוכלם גם חיים כגון: מלפפון וכדו') אבל זיתים (לא) (ס"ט) אבל מעושנים או מבושלים נקראים תבשיל (תורת מועדים וס) מותר מן הדין לשתות חלב חם, תה או קפה, מ"מ בעל נפש יחמיר על עצמו (חזו"ע עמ' רסח).
- ה. דין שני תבשילים** הוא דווקא בסעודה מפסקת ואחרי חצות יום, אבל בסעודה קודם חצות יום או אחר חצות ודעתו לאכול אחריה סעודה מפסקת מותר בה"ל (ש"ע ס"יט).
- ו. בסעודה מפסקת** נהגו לשבת ע"ג הרצפה (ש"ע ס"ז) [ואם יושב ע"ג קרקע ישים הפסק בגד כגון: שמיכה] אף הנשים צריכות לשבת על הרצפה (הליכות עולם ח"ב עמ' קנב) חלש וזקן או מי שאינו יכול לשבת על הרצפה ישב על ספסל נמוך שאינו גבוה מ-24 ס"מ (חזו"ע עמ' רעג).
- ז. לכתחילה** יזהרו שלא ישבו שלושה לאכול יחד כדי שלא יתחייבו בזימון (ש"ע ס"ח), מכל מקום בדיעבד אם אכלו יחד יזמנו (חזו"ע עמ' רעז). המצטער מהצום, אם לא יקח כדורים לפני הצום להקלת הצום, רשאי לקחתם ("קל צום" וכדו') (ש"ת יצי"א ח"ט סי' נד).
- ח. הצום מתחיל מהשקיעה** אא"כ קיבל בפירוש בפיו [אבל בליבו – לא!] לפני כן (ש"ע סי' תקנ"ג ס"א-ב). [אם קיבל בפירוש ומרגיש מאוד צמא, כל זמן שלא הגיע זמן השקיעה יכול לעשות התרה בפני שלושה ושותה כרצונו עד השקיעה]. (חזו"ע ארכע תעניות עמ' רעח).

הלכות תשעה באב

- א. ביום תשעה באב** [לפני 1955 שנים] אירעו צרות קשות לישראל ובפרט חורבן בית המקדש הראשון והשני (גמ' תענית כז:) ולכן תשעה באב אסור באכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, נעילת נעלי עור ואישות [אין צריך להיזהר בהרחקות כהושה מיד ליד וכו'] (ש"ע סי' תקנ"ג ס"א, ילקו"י עמ' תנה) וכן אסור ללמוד תורה.
- ב. הכל** (בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12) חייבים לצום (ש"ע סי' תקנ"ה, תקנ"ג) ואף מעוברות ומניקות חייבות

לצום (ש"ע סי' תקנ"ד ס"ה) וכן המוהל, הסנדק ואבי הבן (סי' תקנ"ט ס"ה בהרמ"א) חייבים לצום (משנ"צ ס"ק לט).
ג. ואלו הפטורים מהצום: קטנים [שלא הגיעו למצוות], חולה אפילו שאין בו סכנה [כגון: נפל למשכב]
וכן המפלת רח"ל או היולדת תוך 30 יום [ללידה מעת לעת] (ש"ע סי' תקנ"ד ס"ז ומשנ"צ ס"ק ט) וכן
מעוברות ומניקות שיש להן חולי [אפילו שאין בו סכנה] או שהתינוק או העובר ייזקו מהתענית (ש"ע
סי' ז ס"ג). זקן חלש ותשוש כוח פטור מהתענית (ילקו"י ארבע תעניות עמ' תכט).

ד. כל הפטורים מהתענית אינם צריכים להתענות תענית שעות [היינו לצום למס' שעות] ואינם
צריכים לאכול פחות משעור, מ"מ ראוי שיאכלו בצנעה, ויאכלו הנצרך (ש"ע).

ה. בריא שצם, אך עליו לבלוע גלולה נגד מיחושי ראש או כאבי גרון וכדו', מותר לו לבלוע בלי
מים, ואם יש בהם מתיקות ומשתמשים בדרך לעיסהומציצה ולא בבליעה, יש להחמיר. ואם הם
לצורך רפואת חולי פנימי וכיו"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלוע רשאי להקל אף עם מעט
מים [מרים כגון: תמצית תה חזק], ויזהר שלא ישתה רביעית בבית אחת (תורת מועדים סי' א סעי' יג, ס"ק יג).

ו. רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמים בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו למים אסור (ש"ע סי' תקנ"ד
ס"ז), וכ"ש שאסור לרחוץ פניו (אא"כ הוא אסטניס) (משנ"צ ס"ק כב). ואם היו ידיו מלוכלכות מותר רק
להעביר את הלכלוך (ש"ע סי' יא). וכן לכלוכים בעינים [כגון: בבוקר] ודרכו לרוחצם במים מותר לרחוץ
(סי' יא) ונשים המבשלות אוכל מותר להן להדיח את הירקות וכדו' כדרכן (בא"ח סעי' כב).

ז. אין לשטוף את הבית בתשעה באב (ילקו"י עמ' תסג) והמקל אחרי חצות ביום תשעה באב יש לו על
מה לסמוך (ילקו"י ש"ע זכרי יוסף סיק תקנט ס"ק ז, פסקי תשובות סי' תקנ"ד ס"כא).

ח. בנטילת ידיים של שחרית וכן היוצא משירותים נוטל עד סוף קשרי אצבעותיו (ש"ע סי' י) אך
חולה האוכל פת, וכהן שנוטל ידיו לברכת כהנים נוטלים עד סוף הפרק (ילקו"י עמ' שפג-שפד)
וממדת חסידות שכל אדם ייטול ידיו שוב עד הפרק בלא ברכה במוצאי הצום (תורת מועדים ש"ע).

ט. אסור לנעול נעלים של עור בתשעה באב אבל של בד, גומי או עץ מותר (ש"ע ש"ע סעי' טז), [קבוקב
מותר אפילו שהרצועה היא מעור (חזו"ע עמ' ש"א)] ואם נגע בנעלים אלו צריך ליטול ידיו (בא"ח ס"כא).

קטנים מותרים בנעילת נעלי עור ומ"מ טוב לחונכם שינעלו נעלים שאינם של עור (חזו"ע עמ' ש"א). מי
שחייב ללכת בנעלי עור [כגון: חייל בתפקיד] טוב שישים מעט עפר בתוך מנעליו כדי לצאת ידי חובת

כל הפוסקים (ש"ע נ"ח יוסף ח"א סי' לה, עיין ש"ע סי' תקנ"ד ס"ז ומשנ"צ ס"ק ל) מ"מ כשיגיע לביתו ויורידם (סי' לה).
י. אסור ללמוד תורה בתשעה באב שנאמר "פקודי ה' משמחי לב" וכן לא חוק לישראל, אבל מותר

ללמוד איוב, פרקים הרעים בירמיה, מדרש איכה ופירושים, קטעים מגמ' שעוסקים בחורבן
ואבלות [כגון: מועד קטן פ' "אלו מגלחין", גיטין נה: ג-ח. סנהדרין קד]. (ש"ע סי' תקנ"ד ס"א-7 ומשנ"צ ש"ע). וכן

מותר ללמוד ספרי מוסר המעוררים לתשובה (יצי"א ח"ב/כ"ו). אבל לא קטעים של באורי פסוקים
שמביאים לשמחה (חזו"ע). ויש חיוב ללמוד תורה ביום זה במותר (ילקו"י ח"ה עמ' תקפ).

יא. אין לקרוא תהילים בצום, מ"מ מותר דרך בקשה ותפילה כגון: על חולה וכיו"ב וכן יש להקל
למי שאינו יודע ללמוד שיקרא תהילים (חזו"ע עמ' ש"א) ולנשים יש להקל לקרוא (ש"ע עמ' שטו).

קריאת עיתונים ושמיעת רדיו [חדשים] אינם אסורים מן הדין והמחמיר תבוא עליו ברכה (ש"ע).
יב. אין לומר שלום לחברו ואם אמרו לו שלום יענה בשפה רפה (ש"ע ס"כ). ו"בוקר טוב" ו"ערב טוב"

מצד הדין מותר ועדיף שלא (חזו"ע עמ' ש"א) מותר לשאול "מה שלומך" ולאחל "מזל טוב" (ש"ע)
יג. בליל תשעה באב ובימוי יושבים בבית הכנסת על הארץ עד המנחה (ש"ע סי' תקנ"ט סעי' ג) [המנהג

עד מעט אחרי חצות יום] (הרמ"א ש"ע, כה"ח ס"ק כ, אור לציון ח"ג פ"כט ס"יט, משנ"צ איש מלכיה ס"ק ק).
וכן בבית המנהג שיושבים על הארץ (אור לציון לגר"צ אב"א שאול ח"ג פ"כט ס"יט, ש"ת אגרות משה אור"ח ח"ה סי'

ט, מעין אומר ח"ג סי' לד עמ' קמ"א [שאלות לרש"ל עובדיה יוסף זע"פ], פסקי תשובות סי' תקנ"ט ס"ד ועוד) וכשיושב על
הארץ צריך שיפסיק ע"י בד או כרית ואפשר גם לשבת על כיסא נמוך פחות מ-3 טפחים (24 ס"מ)

(ילקו"י ארבע תעניות סי' תקנ"ט ס"א, ש"ת יצי"א ח"ט י"ד סי' כט, חזו"ע לרש"ל רבינו עובדיה יוסף אבילות ח"ב עמ' תט).
וחייב לקום מפני רבו, אביו, זקן וכיו"ב אפילו שיושב על הארץ (תורת מועדים סי' י ס"ג-ג). הנוסעים

באוטובוס או במכונית רשאים לשבת כרגיל (פסקי תשובות סי' תקנ"ט ס"ד).
יד. נהגו לישון בתשעה באב עם מזרון על הארץ ומי שאינו יכול ישן על המיטה. ומי שישן על שני

כרים יישן רק על כר אחד, ויש שנהגו לשים אבן תחת הכרית (ש"ע סי' תקנ"ט סעי' ז בהרמ"א).
טו. ב-18 מוסיפים "עננו" ב"שומע תפילה", ו"נחם ה' אלוקיננו" ב"בונה ירושלים" (ש"ע סי' תקנ"ט ס"א):

לספרדים: הדין כן בכל תפילות תשעה באב [ערבית, שחרית ומנחה] (ש"ע ש"ע, משנ"צ ס"ק א, כה"ח ס"ק א) וכן
מנהג ירושלים (משנ"צ ס"ק א, כה"ח ס"ק א, חזו"ע לרש"ל עובדיה יוסף עמ' ש"א)

לאשכנזים: הדין כן רק בתפילת מנחה של תשעה באב (הרמ"א סי' תקנ"ט ס"א משנ"צ ס"ק ג) [ורק השליח
ציבור אומר את "עננו" גם בשחרית (אבל לא "נחם") (משנ"צ ש"ע, פסקי תשובות סי' תקנ"ט)].

* ואם שכח להזכיר "נחם" [בין ספרדי ובין אשכנזי] אומרה ב-"רצה" בלי חתימת "בונה ירושלים"
[היכן שאומרים "עלה ויבא"] ואם לא- אומרה ב-"אלוקי נצור" כנ"ל (חזו"ע עמ' ש"א, פסקי תשובות ס"א).

טז. אף שתשעה באב אסור בנעילת נעלי עור יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" בשם ומלכות (סס).
 יז. מנהג ירושלים (וכן הרשל"צ עובדיה יוסף והגאון בן ציון אבא שאול) להתעטף בציצית ולהניח תפילין
 בביה"כ בתפילת שחרית בתשעה באב [כולל תפילין ר"ת] (חז"ע עמ' ססא-סעג) לשולחן ערוך המנהג
 להתפלל שחרית בלי טלית ותפילין ורק במנחה נהגו להתעטף בטלית ולהניח תפילין (ש"ע סי' תקנה
 ס"א), והנוהגים כן טוב שינהגו שכל אחד יתעטף בציצית ויניח תפילין בביתו קודם תפילת שחרית
 ויקרא עימה "קריאת שמע" [אחר שברך ברכות התורה] [כולל תפילין ר"ת] ואח"כ יוריד את הטלית
 והתפילין וילך לביה"כ להתפלל שחרית, ובתפילת מנחה יחזור ויתעטף בציצית ויניח תפילין
 בברכותיה (נא"ח דברים ס"כה, חז"ע סס, כה"ח ס"ק א-7, אור לליון לגר"ב אבא שאול ח"ג פ"ט ס"כב).

יח. **לספרדים**: במוצאי הצום מותר לכבס וללבוש בגדים מכובסים, להסתפר (ש"ע סי' תקנ"ד)
 ולרחוץ כל הגוף במים חמים, מותר לשאת אישה (תורת מועדים סי' יא ס"ג-ד), וכן מותר לשמוע
 שירים עם מוזיקה והמחמיר לעצמו שלא לשמוע עד יום עשירי בשקיעה תבוא עליו ברכה (ילקו"י עמ'
 העד למטה). (משנ"ב ס"ק ז וא"ש מלח"כ לרב מוזס ס"ק ז, חוקי חיים לגאון חיים פאלאנץ' סי' דברים עמ' קס).

נהגו שלא לאכול בשר ולא לשנות יין (ש"ע סי' תקנה ס"א) ולא לברך "שהחיינו" (כה"ח ס"ק ח) עד יום
 העשירי [יום שישי] עד שקיעת החמה (ש"ע סי' תקנ"ח ס"א, ילקו"י עמ' תסט).

לאשכנזים: במוצאי הצום אע"פ שנוהגים בכל שנה להחמיר ברחיצה (במים חמים), כיבוס ותספורת
 עד למחרת [עשירי באב] עד חצות יום (הרמ"א סי' תקנה ס"א ומשנ"ב ס"ק ג) השנה שעשירי באב הוא
 יום שישי ערב שבת מותר להתרחץ, להסתפר ולכבס במוצאי תשעה באב לכבוד שבת (משנ"ב סס,
 ילקו"י עמ' תע). נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשנות יין עד יום עשירי באב [יום שישי] בחצות יום
 (הרמ"א סי' תקנה ס"א) וכנ"ל לגבי שירים עם מוזיקה (משנ"ב סי' תקנה ס"ב, פסקי תשובות סס ס"ב).

יט. מותר ביום שישי אע"פ שהוא עשירי באב, לטעום מהתבשילים שיש בהם בשר (ילקו"י עמ' תסט)
 כ. במוצאי הצום מברכים "ברכת הלבנה" ואם אפשר ינעלו קודם נעלי עור ויטעמו משהו (חז"ע עמ' תי).

הלכות שבוע שחל בו תשעה באב

א. מנהג הספרדים שלא לרחוץ כל גופו במים חמים בשבוע שחל בו תשעה באב, ומנהג האשכנזים
 מר"ח אב (חז"ע עמ' רלח, עיין ש"ע סי' תקנ"א ס"טז). אבל במים צוננים מותר לרחוץ אף עם סבון (כה"ח
 ס"ק קפו, חז"ע סס) ואם קשה לו בקרים רשאי להוסיף מעט מים חמים להפשיר מעט את קרירות
 המים (אור לליון ח"ג עמ' רכה, פסקי תשובות סי' תקנ"א ס"מח).

ב. לצורך רפואה (חז"ע עמ' רמז), אשה לצורך מצוותה (הרמ"א סס), או קטנים שלא הגיעו לחינוך (5-6)
 רשאים להתקלח במים חמים כרגיל (חז"ע עמ' רמה). מ"מ קטנים מגיל חינוך עד גיל מצוות רשאים
 להתקלח בחמים כפי שרגילים להתקלח בשאר ימות השנה [היינו אם כל יום אז כל יום ואם כל יומים
 אז רק כל יומים אחרת יתקלחו כמו בוגרים] (ילקו"י עמ' שכה עיין חז"ע סס).

ג. אסור לספרדים להסתפר ולהתגלח בשבוע זה (ש"ע סי' תקנ"א ס"ב) ואפילו למוהל, סנדק ואבי הבן
 ביום המילה (יח"ד ח"ז סי' לו) וכן לחתן ב-7 לחופתו אסור (תורת מועדים ס"כט) אבל שיער שפם שמפריע
 לאכילה מותר לקצוץ (ש"ע סי' ג) ולאישה מותר להסתפר (תורת מועדים ס"כו), מ"מ אסור לספר את
 הקטנים (ש"ע ס"ד) אפילו שלא הגיעו לגיל חינוך (ש"ע ס"ד כה"ח ס"ק קע"ג) ומותר להסתרק (משנ"ב ס"ק כ).
 ד. מותר מעיקר הדין לגזוז ציפורניים בשבוע זה, ואף הנוהג להחמיר בזה, אם ציפורניו עודפות על
 הברש רשאי לגזוז (חז"ע) וכן לאשה מותר במקום מצוה (משנ"ב ס"ק כ).

ה. אסור לכבס בגדים (ואפילו במים בלבד) ואפילו אין לו אלא בגד אחד היינו בין עליון בין
 תחתון, וכן מגבות, מפות שולחן, סדינים וכו' (ש"ע ס"מ) ואפילו בגדי קטנים אסור (ש"ע ס"ד) מ"מ
 נוהגים להקל לכבס הנצרך בבגדי תינוקות (עד גיל 3) ויכבסום בצינעה (ש"ע ס"ד כהרמ"א, וזמ"א, תורת
 מועדים סס). "וניקוי יבש" דינו ככיבוס האסור (סס). מותר להגץ בגדים בשבוע זה (חז"ע עמ' רלח). מותר
 לצחצח נעלים (תורת מועדים סי' ה ס"לט). מותר לנקות כתם מבגד (חז"ע עמ' רלג).

ו. **אסור ללבוש בגדים** (גם מצעים למיטות) **מכובסים בשבוע זה** (ש"ע ס"ג) והאיסור בין לגדולים בין
 לקטנים [מגיל שמבינים את משמעות החורבן] והתקנה ללבוש קודם **שבוע זה בגד מכובס זמן**
מועט (מס' דקות כשמזיע הרבה ואם אינו מזיע ילבשם כחצי שעה או שעה (אור לליון ח"ג פ"ס ס"א, עיין
 חז"ע עמ' רכט-רלכ, הליכות עולם ח"ב עמ' קמ) **ואז אין עליו דין בגד מכובס** (ויכין לו מלאי כנדרש) **ויוכל**
ללבושם בשבוע זה. ואם לא הכין יכול להכין בשבת זו באופן שילבש בגדים מכובסים בער"ש
ולמחרת ילבש בגדים אחרים מכובסים, וכן כשקם ממנוחת הצהרים יכול להחליף בגדים אחרים
ובאופן זה אין לחוש לאיסור הכנה משבת לחול, כיון שנהנה מן הבגדים ביום השבת (הליכות עולם ח"ב
 עמ' קמ). לבנים, גופיות וגרבים מכובסים מותר ללבוש בשבוע שחל בו תשעה באב מעיקר הדין וטוב
 להכין גם אותם כמו את שאר בגדיו (ללבוש מס' דקות וכו' לפני כן וכנ"ל) (חז"ע עמ' רכט, רלכ,
 ז. אם שכחו להכין מותר להניח הבגד על קרקע [חולותאדמה] שעה אחת ואח"כ ללבושו (חז"ע עמ' רלכ).